

Природничо-географічний
факультет Сумського
державного педагогічного
університету
імені А.С. Макаренка

Сумський відділ
Українського
географічного
товариства

**Всеукраїнська наукова конференція
ЧЕТВЕРТІ СУМСЬКІ
НАУКОВІ ГЕОГРАФІЧНІ ЧИТАННЯ
(11-13 жовтня 2019 р.)**

Збірник матеріалів

Суми – 2019

УДК 910.1
Ч 69

Публікується згідно з рішенням
Вченої ради Сумського відділу
Українського географічного товариства

Упорядник: *Корнус А.О., канд. геогр. наук, доцент*

Четверті Сумські наукові географічні читання: збірник матеріалів
Ч69 Всеукраїнської наукової конференції (Суми, 11-13 жовтня 2019 р.)
[Електронний ресурс] / СумДПУ імені А. С. Макаренка, Сумський відділ
Українського географічного товариства; [упорядник Корнус А. О.].
Елект. текст. дані. Суми. 2019. 243 с. 1 електр. опт. диск (CD-R)

До збірника увійшли матеріали Всеукраїнської наукової конференції
«Четверті Сумські наукові географічні читання», яка відбулася 11-13 жовтня
2019 року на природничо-географічному факультеті СумДПУ імені А.С. Мака-
ренка.

За зміст публікацій відповідальність несуть автори. Матеріали
опубліковані в авторській редакції.

© СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2019
© Українське географічне товариство, 2019
© Автори статей, 2019

ПРОБЛЕМИ ЛІСОВИХ РЕСУРСІВ ЛУГАНЩИНИ

Кисельова О. О.

Луганський національний університет імені Тараса Шевченка

Луганська область (Луганщина) розташована в межах Причорноморської степової геоботанічної провінції. Територія області поділяється на дві геоморфологічно різні частини. Північна, лівобережна, являє собою переважно хвилясту рівнину з висотами від 200 м до 50 м у пониззі лівих приток Сіверського Дінця. Вздовж лівого берега річки тягнеться широка (16-18 км) терасова рівнина, вкрита, головним чином, пісками, які місцями утворюють дюни.

Правобережну частину Луганщини займає Донецький кряж із висотами 250-360 м на Головному Донецькому вододілі. Тут пагорбкуваті вузькі вододіли розчленовані глибокими крутосхилими річковими долинами та численними балками. Північний макросхил Донецького кряжа помітно знижується в напрямку до долини Сіверського Дінця.

У давнину місцевість була досить заліснена, про що свідчать численні назви населених пунктів і балок. На сьогодні природна рослинність збереглася лише в заповідних місцях і на ділянках, непридатних для землекористування.

Нині лісами вкрито 8,6% території області [2]. Природних лісів мало, 250 тис. га вкрито штучними насадженнями – лісом, полезахисними смугами, зеленими смугами навколо міст. На полезахисні смуги припадає 20,5 тис. га. Площа природно-заповідного фонду області, що переважно представлена рослинними утвореннями, складає 68272,64 га, або 3,4% від площі регіону [1].

Ліси на теренах Луганщини представлені трьома основними типами – байрачними, заплавними та вододільними степовими. Більшу частину з них складають байрачні, приурочені до сухих балок.

Оптимальною лісистістю характеризується така лісова площа, розташування якої на водозборі найбільш повно виконує водоохоронну і ґрунтозахисну функції, сприяє поліпшенню якості води у водоймах, підвищує продуктивність агроценозів, передбачає приуроченість лісової площі до рельєфу й гідрографічної мережі [5].

Підраховано, що оптимальна лісистість території України має складати 20-21% [3]. Наразі вона дорівнює 15,9%. У Луганській області лісистість дорівнює 13,7% [1].

Зелений покрив загального користування має складати 9-22 м² на одну особу [3]. Для степової зони, до якої належить територія Луганської області, нормою має бути 110-400 м² на одну особу.

Якщо на одну особу в Україні припадає 0,2 га, то в Луганській області – лише 0,06 га.

Всесвітньою організацією охорони здоров'я для забезпечення оптимальних норм споживання кисню для міського жителя рекомендується від 50 м²/ос. до 300 м²/ос. позаміських зелених насаджень. У містах Луганської області площа зелених насаджень (включаючи парки, садові ділянки, зелені пасма навколо міст) варіює від 6,8 до 32,7 м²/ос. (у Луганську). Реальна ж площа зелених насаджень змінюється в межах від 0,11 до 0,56 м²/ос. Найменшою площею «зеленого покриву» характеризуються гірничопромислові міста.

Лісорозведенням повинні опікуватися такі заклади, як Держлісагентство, Міноборони, структури, створені на базі колишніх Мінагрополітики, Мінприроди тощо, але насправді, і то лише непевні кроки, в напрямі лісозбереження й лісовідновлення здійснює тільки Держлісагентство.

Санітарно-профілактична рубка лісів, а також лісовідновлювальна рубка, в останні роки не проводиться. Великою проблемою є загибель лісових площ та насаджень. Так, від пожеж лише у 2017 р. постраждало 228 га лісів, від несприятливих погодних умов – 262 га, від хвороб та шкідників лісу – 15 га, від господарської діяльності – 6 га [1].

Значення лісів для природного та людського середовища неоціненне. Ліси є найпотужнішим із факторів, що оптимізують на певному рівні функціональну організацію природних екосистем, їх різноманіття, посилюють їхню стійкість до антропогенного впливу і змін клімату. Кожен гектар лісу поглинає впродовж року близько двох тонн вуглецю, збагачуючи при цьому киснем понад 10 млрд. м³ повітря [4].

Луганська область не є просто лісодефіцитною, але – гостро лісодефіцитною, оскільки на її території поширені інтенсивні ерозійні та дефляційні процеси, ґрунти тенденційно деградують, а відтак – знижується урожайність сільськогосподарських культур, посилюється забруднення повітря, ґрунтів, поверхневих та підземних вод. Нарешті, погіршується здоров'я та скорочується тривалість життя населення, особливо у гірничопромисловому регіоні області.

Практично всім негативним процесам, пов'язаним із дефіцитом лісу, певною мірою можна запобігти, заліснивши непридатні для господарського використання і малопродуктивні землі, яри, балки, крутосхили, пустирі, кар'єри. Достатньо зауважити, що під відкритими гірничими розробками, шахтами, кар'єрами, відвалами та териконами перебуває 12,9% від загальної площі області.

На особливу увагу заслуговує лісова меліорація териконів та відвалів. Усі ці заходи мають бути спрямовані на розв'язання багатьох екологічних,

економічних, соціальних проблем, що є актуальним для такого регіону, як Луганська область, особливо її південної (донбасівської) частини.

Список використаних джерел:

1. Екологічний паспорт Луганської області. Сєверодонецьк, 2017. 112 с.
2. Звіт про наявність і розподіл земельного фонду в Луганській області станом на 1 січня 2016 року. Сєверодонецьк, 2016. 9 с.
3. Національна доповідь про стан навколишнього середовища в Україні у 2014 р. 740 с.
4. Симоненко В.Д. Очерки о природе Донбасса. Донецк: Донбас, 1977. 170 с.

ЗМІСТ

<i>Савенець М. В.</i> Забруднення атмосферного повітря віддалених від промисловості районів України	3
<i>Семенюк Л. Л., Сільченко Ю. Ю.</i> Міські поселення Кіровоградської області як центри просторової організації регіону	5
<i>Горошко А. Г.</i> Комплексна фізико- та суспільно-географічна характеристика Роменського району.....	8
<i>Вертель В.В., Вертель Г.І.</i> Відслонення крейдової системи біля с. Барилівка Краснопільського району Сумської області та необхідність його збереження.....	13
<i>Шищук В. Д., Терехов А. М., Нурейн Н. М., Мріта Е. Г.</i> Регіональні особливості дитячого травматизму у Сумській області.....	18
<i>Шищенко П. Г., Гавриленко О. П.</i> Геоєкологія як навчальна дисципліна та її методичне забезпечення.....	24
<i>Денисик Г. І., Буряк-Габрись І. О.</i> Регіональні відміни містечкових ландшафтів Середнього Побужжя.....	32
<i>Корнус О. Г., Корнус А. О.</i> До питання вивчення сфери обслуговування населення (на прикладі Роменського району Сумської області).....	34
<i>Одеська А. І., Зеленська О. М.</i> Критичне мислення як засіб формування географічних компетенцій учнів	38
<i>Горбовцов Г. М., Корнус А. О., Тупик С. В., Фурсєєв О. В.</i> Традиційні та нові одноденні екскурсійні маршрути (тури) в межах Путивльського туристичного кластера	41
<i>Мізіна С. К.</i> Вплив меліоративних заходів на водний баланс басейну річки Трубіж.....	49
<i>Мироненко А. О., Корнус А. О.</i> До питання гідрогеологічних умов формування стоку у басейні річки Сироватка.....	51
<i>Данильченко О. С., Жакунець Н. М.</i> Особливості використання інтерактивних методів під час вивчення географії в 9 класі	55

<i>Ivanov E. A.</i> Mining and Post-Mining Geosystems in the Western Region of Ukraine: Functioning, Modeling, Optimization	62
<i>Сарнавський С. П.</i> Чинники формування мікроклімату міста Полтави	65
<i>Панченко О. В., Мовчан В. В.</i> До створення ландшафтної заказника в південній частині Гадяцького району	71
<i>Пугач А. С.</i> Методичні аспекти використання тест-карток на уроках географії	77
<i>Колтун О. В.</i> Гранулометричний склад порід: англійсько-українська термінологія та відмінності змісту понять	80
<i>Яценко Б. П.</i> Позичування України в геополітичних вимірах сучасного світу	83
<i>Насєдкін І. Ю., Насєдкін Є. І., Слюта В. Б.</i> Щодо удосконалення контролю аерозольного забруднення повітря промислово навантажених осередків	89
<i>Хмелевська Л.</i> Дослідження перспектив сучасного розвитку господарства регіональних громад	94
<i>Стафійчук В. І.</i> Географія політичних конфліктів у сучасному світі	96
<i>Гоженко Л. П., Сюткін С. І., Кувандиков Р. Д.</i> Науково-методичні основи суспільно-географічного дослідження регіональної ідентичності населення	105
<i>Чайка Д. О., Козелковська А. А., Нешатаєв Б. М.</i> Екологічна стабільність земельних угідь Шосткинського району	111
<i>Перехожук С. В., Корнус О. Г.</i> Територіальні особливості захворюваності населення Сумської області на інфекційні хвороби	114
<i>Браславська О. В., Рожі І. Г.</i> Відпочинковий потенціал регіону: територіальні особливості	118
<i>Кисельова О. О.</i> Проблеми лісових ресурсів Луганщини	120
<i>Кисельов Ю. О.</i> До проблеми формування триєдиного знання про Землю	122
<i>Слюта В. Б., Данченко О. С., Палінкаш В. І.</i> Розвиток екзогенних процесів та утворення форм рельєфу в межах впливу Удайської осушувальної системи	124

Попов В. Д. Конструювання тестових завдань: переваги, вимоги, рекомендації щодо використання.....	131
Некрасова А. В. Значення лексикографічної праці І. Сабадоша «Словник ботанічної номенклатури» в історії становлення та розвитку українського галузевого словникарства.....	136
Безсонний В. Л., Третьяков О. В., Буц Ю. В. До питання вдосконалення структури регіонального екологічного моніторингу поверхневих вод у світлі впровадження положень водної рамкової директиви Європейського Союзу.....	139
Трохименко Т. В., Міронець Л. П. Можливості хмарних технологій у процесі навчання біології із застосуванням краєзнавчого матеріалу.....	144
Логвинова М. О. Вимушені міграції в Україні: динамічний аспект	147
Логвинова М. О. Вплив вимушених мігрантів зі сходу України на соціально-економічний розвиток приймаючих громад.....	154
Панченко В. В. Віддалене спостереження для моніторингу змін природних ресурсів в межах громад: (на прикладі лісових масивів Коровинської ОТГ Сумської області)	158
Питуляк М. Р., Питуляк М. В. Територіальні особливості земельних ресурсів у Кременецькому районі	163
Ситник О. І. Гідротехнічні споруди як об'єкти дослідження під час навчальної практики з гідрології	167
Смирнов І. Г. Регіональні та логістичні стратегії урботуризму за умов овертуруризму на засадах сталого розвитку.....	174
Подобрій А. П., Горшеніна С. П. Основні характеристики стоку води річки Куколка.....	190
Корома Н. С. Міський публічний простір: соціально-просторове означення....	193
Суптело О. С. Прояви постіндустріалізму в міському просторі (кейс Харків).....	197
Омельяненко В. А. Аналіз географії інноваційних мереж в контексті сучасних гео економічних стратегій.....	200
Шегда І. В., Дем'янчук П. М. Аналіз і оцінка смертності населення Тернопільської області.....	203

<i>Підгрушній Г. П., Бикова М. Д.</i> Виробничі території Києва: сучасні проблеми та тенденції розвитку	207
<i>Авраменко В. В.</i> Формування географічного світогляду учнів молодшого шкільного віку з використанням Lego-технології	210
<i>Панасюра Г. С.</i> Проблема визначення структури дослідницької компетентності вчителя природничих дисциплін.....	213
<i>Михайленко Т. І.</i> Перспективи формування Побузької об'єднаної територіальної громади у контексті реформи децентралізації	216
<i>Ковальчук О., Міронець Л. П.</i> Методичні аспекти використання веб-сайту у процесі навчання учнів природознавства в основній школі	219
<i>Яворський Б. І., Муха Б. П.</i> Фізична географія: архаїчна назва чи фундаментальна наука майбутнього?	222
<i>Заставецька Л. Б., Заставецький Т. Б., Дубова С. Б.</i> Зародження української геурбаністики у працях Володимира Кубійовича	231
<i>Копилець Є. В.</i> Зародження української геурбаністики у працях Володимира Кубійовича	234

Наукове видання

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка

Українське географічне товариство
Сумський відділ

Четверті Сумські наукові географічні читання
(11-13 жовтня 2019 р.)

Збірник матеріалів [електронний ресурс].

Природничо-географічний факультет Сумського державного педагогічного
університету імені А. С. Макаренка, Сумський відділ Українського
географічного товариства.

Елект. текст. дані. 1 електр. опт. диск (CD-R)

Відповідальна за випуск *О.Г. Корнус*